

УДК 378.635.174-057.87

Ганна Ігорівна КУДРЯВЦЕВА,

слідчий слідчого відділу Сумського відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Сумській області

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ» МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Визначено поняття «професійна відповідальність» майбутніх офіцерів органів Національної поліції. Наведено різні погляди на поняття «відповідальність» та «професійна відповідальність» у різних науках. Запропоновано визначення поняття «професійна відповідальність майбутніх офіцерів органів Національної поліції».

На сучасному етапі розвитку професійної освіти в сфері підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції особливе місце посідає проблема формування їх професійної відповідальності. Це пов'язано з тим, що відсутність у людини усвідомлення відчуття професійної відповідальності сприяє підвищенню рівня зухвалості і як наслідок – виникненню умовного почуття безкарності, що в подальшому може призвести до невиконання професійних обов'язків, професійну недбалість, що в свою чергу може привести навіть до вчинення злочину. Наслідком відсутності у працівників поліції професійної відповідальності є низький рівень довіри громадян України як до інститутів державної вади в цілому, так і до Національної поліції зокрема, що добре прослідковується на сучасному етапі формування кадрів Національної поліції.

Правові аспекти професійної відповідальності розглядали такі вчені, як А. Адаєв, А. Андрунік, О. Бандурка, Н. Бондаренко, Л. Луцька, В. Марков, О. Синявська, Г. Яхнін. Психолого-педагогічні особливості професійної відповідальності працівників силових структур вивчали Я. Зорія, А. Комишан, Т. Ісаєнко, І. Новак, В. Рижиков, Д. Тауман, О. Тогочинський, М. Шик, В. Ягупов. З концепцією цілісної підготовки кадрів для силових структур працювали такі вчені, як А. Лігоцький, А. Найн, М. Нецадний, Ю. Сердюк, В. Ягупов. Слід окремо виділити також праці В. Андросюка, В. Авдєєва, О. Бандурки, О. Столяренка, О. Ярмиша, в яких висвітлені специфічні умови навчання майбутніх правоохоронців.

Як феномен міждисциплінарного характеру, відповідальність виступає предметом дослідження філософів А. Андрущенко, Г. Йонас, О. Лазоренко, Г. Ложкін, М. Мамардашвілі, О. Ореховський, А. Платонова, П. Рікер і психологів К. Абульханова-Славська, С. Баранова, О. Костенко, К. Муздибаєв, Л. Орбан-Лембрик, М. Савчин, І. Тимошук та ін. [5, с. 8–10].

Середньовічний теолог Григорій Неокесарійський розмірковував: «людина не народжується з почуттям відповідальності, а набуває його, якщо має віру в Господа. Саме ця віра дає можливість християнина відчувати відповідальність, однак водночас зобов'язує його зазнати відповідальності».

Вивчення етимології слова «відповідальність» в різних мовах свідчить, що всі народи пов'язуються відповідальність з виконанням обов'язків. Оксфордський тлумачний словник англійської мови поняття слова «responsibility» розкриває як «бути відповідальним, зробити будь що без чужої підказки», «те, за що відповідає особа» [3].

Академічний тлумачний словник української мови роз'яснює поняття «відповідальність» як покладений на когось або взятий на себе обов'язок за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова [1]. Відповідальність також має кілька значень: це те, що людина відповідає за її життя, життя оточуючи її людей, її дії та вчинки, оточуючий світ, а також людина має бути відповідальною перед суспільством та соціумом, яким вона оточена. Бути відповідальним означає думати про близьких їй людей та про наслідки своїх вчинків чи не принесуть вони шкоди.

В «Енциклопедії освіти» «відповідальності» визначено як усвідомлену необхідність співвіднесення власної поведінки із суспільними нормами та установками [2]. У «Психологічній енциклопедії» відповідальність тлумачиться як внутрішня саморегуляція і самодетермінація зрілої особистості, опосередкована ціннісними орієнтаціями, яка виявляється в усвідомленні людиною причин здійснюваних учинків і їх наслідків та в контролі своєї здатності бути причиною змін у навколишньому світі і власному житті [4, с. 60].

Таким чином, професійна відповідальність є професійною важливою характеристикою фахівця будь-якої професії, яка пов'язана із взаємодією з іншими людьми, зокрема і офіцера поліції. Варто наголосити, що професійна відповідальність офіцерів органів національної поліції передбачає стягнення дисциплінарного характеру у разі неправомірного виконання професійних обов'язків.

Під професійною відповідальністю майбутніх офіцерів Національної поліції України розуміємо системну професійну якість особистості, яка є результатом відображення відношення до поставлених обов'язків і яка пов'язана з чітко закріпленими нормами, що забезпечує ефективне виконання професійної діяльності. Професійна відповідальність формується у процесі фахової освіти як результат зовнішніх вимог до майбутнього офіцера органів Національної поліції. Розуміння професійної відповідальності офіцерів Національної поліції пов'язане з готовністю курсантів вищих навчальних закладів усвідомлювати необхідність виконання вимог професійних норм і відповідати за свої дії.

Список бібліографічних посилань

1. Словник української мови: в 11 т./АН УРСР, Ін-т мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1970–1980. Т. 1. С. 84.
2. Енциклопедія освіти/Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Oxford English Dictionary. 2nd ed./ed. by J. Simpson and E. Weiner. Clarendon Press, 1989, P. 772.
4. Психологічна енциклопедія/авт.-упоряд. О. М. Степанов. Київ: Академвидав, 2006. 424 с.
5. Пономарьов О. С., Середа Н. В., Чеботарьов М. К. Відповідальність як педагогічна категорія: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2013. 360 с.

Отримано 28.02.2017

УДК 159.9:371.112](477)

Олена Павлівна МАКАРОВА,

*старший викладач кафедри педагогіки та психології
факультету № 3 (підрозділів поліції превентивної діяльності)
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5480-5942>*

ОБҐРУНТУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Здійснено теоретичний аналіз становлення та розвитку професійної ідентичності поліцейських в процесі навчання у вищому навчальному закладі системи МВС. Зазначено, що важливим чинником розвитку професійної ідентичності є процес навчання, соціальне оточення та цінності, які прививаються правоохоронцям на етапі професійного становлення.

Соціально-економічні зміни у суспільстві, що відбулися впродовж останніх двох десятиліть, призвели до трансформації образу світу, що формувався роками. Це викликало масову дезорієнтацію, втрату ідентифікації як на індивідуальному, так і на груповому рівні. У цій ситуації актуалізується пошук нових культурних моделей, ідеологічних схем, соціальних орієнтирів [6], які б стали основою для саморозвитку й особистісного саморозгортання у професійному та життєвому просторі.

Сучасне Українське суспільство потребує висококваліфікованих працівників поліції, тому питання професійного навчання майбутніх правоохоронців набуває нового значення і все частіше привертає увагу науковців. Одним із пріоритетних завдань сьогодення є формування кваліфікованої особистості, професіонала-фахівця. Нині зростає інтерес до питань, пов'язаних з організацією та створенням належних умов для розвитку професійної ідентичності особистості. Пошук нових напрямків